

Welke theaterbezoeker kent niet de acteursportretten in de Amsterdamse Stadsschouwburg? Zondag krijgen Marieke Heebink en Ramsey Nasr een plek in deze galerij der groten, dankzij de Stichting Oeuvre Jan van der Vossen.

De erewacht van acterend Nederland

Het kan niemand, op weg naar de zaal, loge, eerste balkon of het schellinkje, in de Amsterdamse Stadsschouwburg ontgaan: de keur aan geschilderde, gebeeldhouwde en gefotografeerde gezichten die je de gangenijen aankijkt.

De portretten van Joop Admiraal met feestmutsje, sopraan Cristina Deutekom als de oudere zus van Willem-Alexander, Albert van Dalsum met een gele aura van dikke sigarenrook, de luidende gelaats van comédienne Mary Dresselhuys in blauwe jurk. Ze behoren, met ruim honderd andere portretten, tot de inboedel van het theatergebouw, als de eregalerij van de Nederlandse theaterwereld.

Komend weekend worden daar twee nieuwe aanwinsten aan toegevoegd: de portretten van Ramsey Nasr en Marieke Heebink, gemaakt in opdracht van de Jan van der Vossen Stichting en in bruikleen aan het theater afgestaan.

Al met al biedt de collectie, over een periode van zo'n 200 jaar, een gevarieerd beeld van grijzen en grismassen, van poses en gebaren, rollen en toneelstukken. Terwijl het ook nog eens een mooi inkijkje geeft in de wisselingen van smaken en stijlen door de tijd heen: van gestijfd classicisme tot expressief gespetter, van experimenteel modernisme tot treurnakende kitsch. Bijeen geschilderd en (sinds kort ook) gefotografeerd door bekende namen als Jan Willem Pieneman, Thérèse Schwartz, Sam Drukker en Stephan Vanfleteren.

Overigens is de Amsterdamse Stadsschouwburg hierin niet uniek. Ook in Haarlem, Den Haag en Leiden vind je een troste erewacht van acterend Nederland. En wat te denken van de dirigentenportretten in de wandelgangen en koffiezalen van het Concertgebouw?

Waarom dit soort portretbeelden wel in het theater of concertgebouw hangen en niet in een museum, wat toch voor de handliggend zou zijn? Wellicht omdat theater en muziek vluchtigere kunst disciplines zijn dan beeldende kunst en er meer behoefte is om iets in verf en brons vast te houden wat op het podium vervlogen is. Als een blijvende, tastbare herinnering.

Wellicht ook om een andere reden: omdat het adoren van persoonlijkheid met een bijbehorende sterstatus in de theaterwereld nu eenmaal meer in zwang is dan in musea. Geprezen en gelauwerde toneelspelers behoren tot de entourage van een theaterbezoek. Lopend naar de voorstelling, door de haag van beroemde voorgangers of tijdgenoten, krijg je als vanzelf het gevoel een lange traditie binnen te stappen.

Niet zo vreemd dat die belangwekkende theatergeschiedenis een belangrijke leidraad vormt voor een groot deel van de collectie. De friegle Henk van Ulsem als Propertius in *Dugboek van een gek*, de woest kijklende Ko van Dijk als Danton in *Dantons dood* of, natuurlijk, Esther de Boer-Van Rijk als Knierie in *Op hoop van zegen*. Dit soort toneelportretten stamt uit een tijd dat acteurs of actrices hun status graag ontleenden aan de heroische rollen die ze speelden – en waarin ze zich dus even graag door een kunstenaar lieten uitbeelden.

Bij elkaar biedt de collectie een gevarieerd beeld van grijzen en grismassen, van poses en gebaren

Wie de latere, moderne portretten bekijkt, ziet meer de 'mensch' achter de toneelspeler, niet zozeer hun acceptatieprestatie. Hoewel je, gelet op het strakke gelaat van Ank van der Moer, de krachtige torso van Hans Kesting of de boy-next-door-houding van Jacob Derwig, nooit precies weet wanneer en waar bij een actrice de pose begint of eindigt.

Een uitzondering rekent af met alle veronderstelde theatraaliteit. In een donker nisje achteraf hangt namelijk de beeltenis van IJla van Vinkeloord (1981-1996) als Victoria Jones in het toneelstuk van Wim T. Schippers *Going to the dogs*. Knappie kop wie kan zien of deze herdershond een rol speelt of zichzelf is.

Rutger Pontzen

De kunstcollectie in de Stadsschouwburg. Links de foto van Dirk Roethoof, winnaar Louis d'Or 2007, gemaakt door Stephan Vanfleteren, 2015. Daarnaast Esther de Boer-Van Rijk als Knierie in *Op hoop van zegen*, schilderij van Eduard Ranshof, 1913.

Foto Sander Heezen

Het portret dat Paolo Ventura voor de kunstcollectie van Ramsey Nasr maakte.

Foto Paolo Ventura

Een pierrotpak voor Nasr; staal voor Heebink

Van onze verslaggever Hein Janssen

AMSTERDAM Ramsey Nasr reisde naar Toscane om zich en een comedia dell'arte kostuum te laten fotograferen door de Italiaanse kunstenaar Paolo Ventura. Marieke Heebink werd klassiek geschilderd door de Nederlandse Piet van der Boog. Beide portretten zullen zondag worden onthuld, voorafgaand aan het Gala van het Nederlandse Theater en vanaf dan deel uitmaken van de kunstcollectie in de Stadsschouwburg Amsterdam.

Nasr en Heebink hebben hun vereeuwiging te danken aan het feit dat ze vorig jaar de Louis en Theo d'Or wonnen, de toneelprijzen voor de beste hoofdrollen van dat seizoen. De winnaarsportretten komen te hangen naast de oude schilderijen die al sinds jaar en dag de gangenijen van de Stadsschouwburg opfleuren.

Deze hommage is te danken aan de Stichting Oeuvre Jan van der Vossen. Sinds 2005 worden alle toneelprijswinnaars op kosten van die stichting geportretteerd door een kunstenaar naar keuze. Jan van der Vossen (1948-1998) was zelf kunstenaar en theaterliefhebber. Hij maakte affiches voor theater- en operaproducties en schilderde de portretten van Willem Nijholt en Kitty Courbois die ook in de Amsterdamse Stadsschouwburg hangen. Zijn partner, acteur en impresario Jaap Wieringa, heeft te zijner nagedachtenis de Stichting Oeuvre Jan van der Vossen opgericht.

Marieke Heebink (Theo d'Or 2015 voor *Medea*) koos dus voor Piet van de Boog, die ook Chris Nietvelt (2008) en Linkeke Rijksman (2009) maakte. Heebinks portret is niet op doek geschilderd, maar

op een met etszuren geoxideerde staalplaat. Het resultaat is een ingetogen, in gedeekte kleuren portret van een expressief actrice.

Ramsey Nasr (Louis d'Or 2015) verbleef deze zomer enige tijd in het Toscaanse buitenverblijf van Paolo Ventura. Daar werkten de acteur en fotograaf samen het idee uit een personage in de geest van de comedia dell'arte als uitgangspunt te nemen. Op de foto zien we Nasr gekleed in een wit-rood Pierrot-pak met zwarte ballen. In zijn hand het masker van de arleest, naast hem een zwaard en een toeter. De diepere betekenis van een en ander mag ieder voor zichzelf ontdekken – daarvoor is kunst immers bedoeld. De collectie is intussen behoor-

Het portret van Halina Reijn zal eeuwigheidswaard blijken te hebben

lijk uiteenlopend. Over smaak valt uiteraard niet te twisten, maar de hultstakjes bij het schilderij van Kees Hulst zijn misschien wat al te decoratief. Het fraaie portret van een bijna timide Halina Reijn zal eeuwigheidswaard blijken te hebben, al is het maar vanwege het in prospectieve karakter ervan. Een acteur bedankte voor de eer: Pierre Bokma won in 2013 de Louis d'Or voor zijn rol in *De Verleiders* maar wilde niet worden vastgelegd. Hij staat liever op het toneel dan dat hij aan de muur hangt, aldus de Stichting Oeuvre Jan van der Vossen.

Advertentie

NU IN DE WINKEL

Troebel water wordt helder als je het ket. Rust ijt.

happinez

HET MINUS-DE, MAGAZINE

6 METHODEN
Schrijf je
hoofd leeg

helder

Rust en stilte, de snelweg naar zelfinzicht

Opzet: nacht voor de 21e, 22e, 23e, 24e, 25e, 26e, 27e, 28e, 29e, 30e, 31e

Heldere kristallen Natuurlijke, alledaagse afbeeldingen

Leem dit is de natuur, dit is de natuur, dit is de natuur, dit is de natuur, dit is de natuur

www.happinez.nl